

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПСИХОЛОГІЇ
Кафедра педагогіки, адміністрування та спеціальної освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою ННІМП ДЗВО «Університет
менеджменту освіти»

31 серпня 2023 року, протокол № 7

Голова вченої ради ННІМП ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»

_____ Т. Є. Рожнова

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ**

РОБОЧА ПРОГРАМА

**навчальної дисципліни за вибором здобувачів
другого (магістерського) рівня вищої освіти**

Київ – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Формування професійної компетентності майбутніх фахівців» циклу вибіркових освітніх компонент для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

Автор-укладач робочої програми навчальної дисципліни:

Т.П. Волотовська, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри педагогіки,
адміністрування і спеціальної освіти Навчально-
наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО
«Університет менеджменту освіти»

(протокол № 1 від 30 серпня 2023 р.)

Затверджено вченою радою

Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

(протокол № 7 від 31 серпня 2023 р.)

Формування професійної компетентності
майбутніх фахівців © 2023 by [Волотовська Тетяна
Павлівна](#) is licensed under [CC BY-NC-ND 4.0](#)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, освітній рівень, спеціальність	Характеристика навчальної дисципліни
		заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 4	цикл вибірових освітніх компонент	
		Рік підготовки
Загальна кількість годин – 120	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Семестр
		Лекції
		8
		Практичні, семінарські
		6
		Самостійна робота
		106
	Вид контролю	
	залік	

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та аудиторної роботи становить 12 % / 88 %.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою програми є формування та вдосконалення професійної компетентності майбутніх педагогів, яка необхідна для ефективного викладання, виховання та управління освітнім процесом в умовах сучасного закладу освіти. Програма спрямована на розвиток ключових педагогічних навичок, таких як креативне мислення, критичний аналіз, планування та реалізація освітніх ініціатив, які сприятимуть адаптації здобувачів до постійно змінювальних умов сучасної освіти.

Умови глобалізації, інформатизації та динамічні зміни в суспільстві вимагають від освітніх систем швидкої адаптації та реформ. Педагоги мусять не лише оволодівати новітніми технологіями, але й ефективно інтегрувати їх в освітній процес.

Основними завданнями навчальної дисципліни є:

- Формування загальних і фахових компетентностей для роботи у сфері вищої школи.
 - Забезпечення здобувачів знаннями про ключові компетентності, необхідні для роботи у сфері вищої освіти, включаючи комунікативні, організаційні та інформаційно-аналітичні.
 - Вивчення методів планування, організації та оцінки професійної діяльності викладача вищої школи.
- Освоєння теорій, концепцій та практик андрагогіки.
 - Забезпечення розуміння принципів навчання дорослих, зокрема у закладах вищої освіти.

- Освоєння методологічних принципів андрагогіки та їх застосування у педагогічній практиці.

3. Розвиток педагогічних і методичних навичок для взаємодії з дорослими здобувачами.

- Формування у викладачів вищої школи таких знань, умінь і навичок, які дозволяють ефективно працювати з дорослими здобувачами.

- Оволодіння методиками, адаптованими до дорослої аудиторії, та вмінням організовувати освітній процес, враховуючи їхній життєвий досвід і професійні цілі.

4. Застосування сучасних технологій в освітньому процесі.

- Використання інноваційних підходів до викладання, включаючи інтерактивні методи, дистанційні технології та проєктне навчання.

- Розробка та впровадження освітніх технологій, які сприяють активному залученню студентів до освітнього процесу.

5. Формування навичок педагогічної творчості

- Стимулювання педагогічної креативності та творчості у майбутніх педагогів, підготовка до впровадження нових ідей в освітній процес.

- Освоєння креативних методів вирішення професійних завдань.

- Генерація нових ідей для вдосконалення навчальних програм.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Формування професійної компетентності майбутніх педагогів» є комплекс теоретичних знань та практичних навичок, спрямованих на розуміння та застосування сучасних педагогічних методів і технологій в освітній діяльності. Дисципліна охоплює вивчення педагогічних теорій, методик викладання та виховання, психології навчання, інноваційних освітніх технологій.

Навчальна дисципліна включає аналіз компетенцій, необхідних для ефективної педагогічної взаємодії зі здобувачами різного віку та соціокультурного контексту, методів оцінювання навчальних досягнень, а також етичних та професійних стандартів у педагогічній діяльності. Важливою складовою предмету є дослідження інклюзивних освітніх практик та адаптація процесу до індивідуальних потреб здобувачів.

У результаті успішного засвоєння дисципліни «Формування професійної компетентності майбутніх педагогів» здобувачі вищої освіти повинні

знати:

- концепції розвитку освіти і педагогіки на рівні новітніх досягнень;
- методологію наукових досліджень;
- особливості особистісного та професійного розвитку різних категорій дорослих;
- сучасні методики і новітні технології, які сприяють формуванню професійної компетентності;
- етичні стандарти та професійні норми, які регулюють педагогічну діяльність;
- особливості формування професійної компетентності у контексті педагогічної діяльності;
- психологічні аспекти розвитку особистості та їх вплив на освітній процес.
- сучасні методи та інструменти оцінювання;
- стратегії та підходи до мотивації здобувачів;
- методи і прийоми ефективного вирішення конфліктних ситуацій у педагогічній ситуації;
- принципи створення та використання дидактичних матеріалів;
- зарубіжний досвід формування компетентностей у педагогів.

вміти:

- організовувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти;

- створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання;
- використовувати сучасні цифрові технології і ресурси у професійній, інноваційній та дослідницькій діяльності;
- формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію;
- розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проекти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм;
- розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти, використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей;
- здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук в друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність;
- приймати ефективні, відповідальні рішення з питань управління в сфері освіти/педагогіки, зокрема у нових або незнайомих середовищах, за наявності багатьох критеріїв та неповної або обмеженої інформації;
- здійснювати консультативну діяльність у сфері освітніх, педагогічних наук;
- використовувати андрагогічно орієнтовані форми, методи, засоби навчання, методики й технології навчання дорослих;
- формувати культуру навчання впродовж життя;
- використовувати андрагогічні технології у формальній і неформальній освіті, враховуючи соціально-психологічні особливості дорослої аудиторії.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст забезпечує логічну структуру дисципліни, спрямовану на формування професійної компетентності педагогів за освітньо-професійною програмою «Педагогіка вищої школи. Андрагогіка».

Тема 1. Поняття професійної компетентності педагога

Поняття компетентності, компетентного підходу та компетенції. Сучасні класифікації загальних компетентностей. Основні компоненти: комунікативні, інформаційно-аналітичні, організаційні компетентності. Світоглядні, громадянські, самоосвітні, методологічні компетентності. Професійна компетентність педагога. Теоретична основа професії, методики, педагогічні технології та освітні стандарти.

Основні поняття теми: компетентність, компетенція, загальні компетентності.

Тема 2. Загальні, базові та спеціальні компетентності

Визначення та класифікація компетентностей. Комунікативні навички. Компетентності у сфері критичного мислення та вирішення проблем. Міжкультурна компетентність. Етичні та громадянські компетентності. Спеціальні компетентності. Поняття діагностичних, професійно-соціальних, методичних, творчих, предметних, комунікативних, інструментальних, операційних та рефлексивних компетентностей. Їх роль у професійній діяльності педагога. **Основні поняття теми:** фахові компетентності, професійно-соціальна взаємодія, творчість.

Тема 3. Професійна компетентність науково-педагогічних працівників

Професійна компетентність у контексті наукової та педагогічної діяльності. Основні аспекти професійної компетентності викладача вищої школи. Рівні розвитку професійної компетентності. Викладач як фасилітатор процесу навчання. Наукові дослідження, аналіз даних та публікації результатів. Ефективні методики викладання, стимулювання критичного мислення та академічної цікавості здобувачів. Ефективне представлення наукових ідей та взаємодія з академічною спільнотою. Стратегії постійного самовдосконалення та професійного розвитку. Застосування сучасних технологій в науковій та педагогічній діяльності. Використання зворотного зв'язку для покращення професійної практики. Етичні норми у наукових дослідженнях та педагогічній діяльності.

Основні поняття теми: професійна компетентність, педагогічна фасилітація.

Тема 4. Психологія дорослого навчання

Ключові теорії дорослого навчання (андрагогіка, трансформаційне навчання, самонаправлене навчання). Особливості психології дорослого навчання. Аспекти мотивації дорослих до навчання. Ефективні педагогічні стратегії та методики для дорослих. Психологічні, соціальні та когнітивні бар'єри, які можуть виникнути під час навчання. Методи та інструменти оцінки навчальних досягнень дорослих. **Основні поняття теми:** андрагогіка, стратегії, методи освіти дорослих, мотивація, психологічні аспекти в освіті дорослих.

Тема 5. Особливості педагогічної взаємодії з дорослими

Основні принципи педагогічної взаємодії з дорослими. Розуміння дорослих як активних учасників освітнього процесу. Важливість самостійності та саморегуляції у навчанні дорослих. Адаптація змісту та форми навчання до потреб дорослих. Використання кейс-методу, проблемно-орієнтованого навчання та інших інтерактивних методик. Техніки ефективного спілкування та налагодження довірчих відносин. Значення внутрішньої та зовнішньої мотивації. Застосування гнучких підходів до навчання з урахуванням досвіду, культурних і соціальних відмінностей здобувачів. **Основні поняття теми:** андрагогіка, мотивація дорослих, бар'єри навчання, взаємодія та комунікація.

Тема 6. Методологічні засади педагогічної творчості

Методологічні засади педагогічної творчості. Педагогічна творчість та її основні характеристики. Поняття творчості, творча діяльність, педагогічна творчість Мета і результат педагогічної творчості. Огляд основних теорій творчості та їхнє застосування в педагогіці. Психологічні та філософські аспекти творчості у викладанні. Техніки творчого мислення та інноваційні педагогічні стратегії. Підходи до формування та розвитку творчих навичок у педагогів. Інтерактивні платформи та цифрові інструменти для стимулювання творчого процесу.

Основні поняття теми: творчість, педагогічна творчість, творче мислення та інноваційні педагогічні стратегії, креативне мислення.

Тема 7. Використання сучасних технологій у навчанні дорослих

Сучасні технології в освіті дорослих. Електронні навчальні платформи (LMS). Мобільне навчання та додатки для освіти. Стратегії впровадження технологій в освітні курси. Розробка інтерактивного контенту та курсів. Цифрова презентація. Кейс-стаді та проектна робота. Інтерактивні інструменти, такі як Kahoot, Quizlet. Методики оцінювання впливу технологій на навчальні результати.

Основні поняття теми: технології, цифрові платформи та додатки, програмне забезпечення, інтерактивність.

Тема 8. Технології розвитку творчої особистості здобувачів освіти

Визначення творчості в освіті. Методи стимуляції творчості. Техніки, які сприяють розвитку творчого мислення (мозковий штурм, метод «шести капелюхів», SCAMPER). Використання нестандартних задач та проектного навчання для розвитку творчих здібностей. Цифрові платформи для візуального мислення та створення мультимедійного контенту (наприклад, Canva, Prezi). Методики формування відкритого, невимушеного освітнього середовища. Баланс між креативністю та академічними вимогами.

Основні поняття теми: творчість, творче мислення, інноваційне навчання, методи стимулювання творчості, цифрові інструменти для розвитку творчості, творчий процес, творче освітнє середовище.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем		Кількість годин			
		усього	у тому числі		
			л	с	с/р
Тема 1.	Поняття професійної компетентності педагога	14	2	-	12
Тема 2.	Загальні, базові та спеціальні компетентності	14	2	-	12
Тема 3.	Професійна компетентність науково-педагогічних працівників	16	2	-	14
Тема 4.	Психологія дорослого навчання	14	-	-	14
Тема 5.	Особливості педагогічної взаємодії з дорослими	16	2	-	14
Тема 6.	Методологічні засади педагогічної творчості	16	-	2	14
Тема 7.	Використання сучасних технологій у навчанні дорослих	14	-	2	12
Тема 8.	Технології розвитку творчої особистості здобувачів освіти	16	-	2	14
Всього		120	8	6	106

5. ТЕМИ ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№	Теми лекційних занять	Зміст лекційних занять	Год.
1	Поняття професійної компетентності педагога	1) Визначення професійної компетентності педагога та її основні компоненти. 2) Генеза розвитку педагогічної компетентності. 3) Ключові компетенції професійно компетентного педагога. 4) Сучасні виклики у професійній діяльності педагога. 5) Роль професійної компетентності у підвищенні якості освіти	2

2	Загальні, базові та спеціальні компетентності	1) Визначення та класифікація компетентностей. 2) Роль компетентностей у професійній діяльності педагога. 3) Використання різних педагогічних стратегій та технологій для розвитку кожного типу компетентностей. 4) Огляд програм підготовки та професійного розвитку, які сприяють зміцненню компетентностей у педагогів. 5) Виклики та перспективи у формуванні компетентностей. 6) Практичне застосування компетентностей.	2
3	Професійна компетентність науково-педагогічних працівників	1) Визначення професійної компетентності науково-педагогічних працівників. 2) Основні складові професійної компетентності. 3) Можливості для постійної освіти та самовдосконалення. 4) Баланс між науковою та педагогічною діяльністю: самоменеджмент для ефективного виконання обов'язків в обох сферах. 5) Дотримання високих стандартів чесності та прозорості у науковій та викладацькій роботі. 6) Використання портфоліо, анкет, інтерв'ю та інших методів для вимірювання професійного розвитку.	2
4	Особливості педагогічної взаємодії з дорослими	1) Психологічні особливості дорослих як суб'єктів навчання. 2) Специфіка сприйняття інформації дорослими, їх потреба в застосуванні нових знань. 3) Вплив внутрішньої та зовнішньої мотивації на навчальний процес дорослих. 4) Андрагогічний підхід до навчання дорослих. 5) Відмінності між андрагогікою та педагогікою. 6) Техніки і стратегії, які підсилюють залученість та взаєморозуміння між викладачем та дорослими здобувачами. 7) Методи вирішення конфліктних ситуацій, що можуть виникнути під час навчання дорослих. 8) Адаптація педагогічних методів до потреб і особливостей дорослих здобувачів. 9) Сучасні технології взаємодії: цифрові інструменти, інтерактивність. 10) Етичні стандарти.	2

6. ТЕМИ ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Теми семінарських занять	Зміст семінарських занять	Год.
1	Методологічні засади педагогічної творчості	Обговорення теоретичних питань: 1) Обговорення концепцій творчості в педагогіці, різниці між творчістю та інноваційністю. 2) Техніки, які використовуються для розвитку творчого мислення, такі як мозковий штурм, методи SCAMPER, «шість мислячих капелюхів». 3) Застосування програмного забезпечення та онлайн-платформ для стимулювання та підтримки творчих процесів. 4) Методи організації освітнього середовища, яке сприяє творчості та інноваціям. 5) Критичне мислення як основа творчості. <u>Практичні завдання (1 завдання на вибір):</u> 1) Проаналізувати різні теоретичні підходи до творчості та їх застосування у педагогіці. 2) Створити серію завдань, які стимулюють творче мислення у здобувачів освіти. 3) Розробити план інтеграції цифрових інструментів в освітній процес для розвитку творчих здібностей. 4) Організувати обговорення на тему «Бар'єри та можливості для педагогічної творчості». 5) Створити рекомендації для викладачів щодо заохочення творчості у студентів.	2
2	Використання сучасних технологій у навчанні дорослих	Обговорення теоретичних питань: 1) Впровадження технологій у доросле навчання. 2) Представлення популярних платформ, таких як Moodle, Blackboard, та їхні можливості. 3) Застосування Zoom, Microsoft Teams для проведення інтерактивних сесій. 4) Соціальні медіа як навчальний інструмент. 5) Бар'єри у використанні технологій. <u>Практичні завдання (1 завдання на вибір):</u> 1) Порівняти функціональні можливості різних онлайн-платформ для навчання дорослих. 2) Створити навчальне відео чи інтерактивну презентацію для дорослих слухачів. 3) Есе: «Як сучасні технології змінюють навчання дорослих: виклики та можливості». 4) Підготувати кейс на тему «Використання гейміфікації у навчанні дорослих».	2
3	Технології	Обговорення теоретичних питань:	2

	розвитку творчої особистості здобувачів освіти	1) Основи творчого розвитку в освіті. 2) Методи та техніки стимуляції творчості. 3) Впровадження інструментів для візуалізації даних, графічного дизайну, відео та музичного редагування. 4) Інтеграція знань з різних дисциплін для створення комплексних творчих проектів. 5) Використання портфоліо як інструмента для демонстрації та оцінювання творчих досягнень студентів. 6) Ідентифікація та обговорення потенційних бар'єрів у творчому розвитку. <u>Практичні завдання (1 завдання на вибір):</u> 1) Створити інтерактивне завдання, що стимулює творче мислення (наприклад, розв'язання проблеми нестандартним способом). 2) Провести майстер-клас із використанням технологій розвитку творчості (наприклад, метод сторітелінгу чи мозкового штурму). 3) Розібрати кейс, який демонструє успішне впровадження технологій творчого розвитку у освітній процес. 4) Провести тестування на виявлення творчих здібностей здобувачів та запропонувати методи їх подальшого розвитку. 5) Створити проект із застосуванням творчих технологій для розвитку креативності у здобувачів освіти (наприклад, інтегративний урок або серія тренінгів).	
--	--	--	--

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Назва теми	Год.
1	Поняття професійної компетентності педагога	14
2	Загальні, базові та спеціальні компетентності	14
3	Професійна компетентність науково-педагогічних працівників	16
4	Психологія дорослого навчання	14
5	Особливості педагогічної взаємодії з дорослими	16
6	Методологічні засади педагогічної творчості	16
7	Використання сучасних технологій у навчанні дорослих	14
8	Технології розвитку творчої особистості здобувачів освіти	16

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

№	Теми занять	Зміст індивідуальних завдань
1	Поняття професійної компетентності педагога	1) Створити короткий відеоролик (3–5 хвилин), у якому викладається важливість загальних компетентностей для професії викладача. Поділитися власними ідеями щодо розвитку цих компетентностей. 2) Розробити концепцію викладача майбутнього з акцентом на компетенціях, які будуть актуальними в умовах глобалізації та цифровізації. Оформити результати у вигляді плакату або електронної презентації. 3) Написати есе на тему «Яким повинен бути викладач вищої школи ХХІ століття?». Включити приклади з власного досвіду чи досвіду інших викладачів.
2	Загальні, базові та спеціальні компетентності	1) Створити методичні рекомендації для викладання конкретної дисципліни з акцентом на формування базових та спеціальних компетентностей студентів. 2) Провести пробне заняття (рольова гра), яке включатиме використання як базових, так і спеціальних компетентностей викладача. 3) Опрацювати кейси з викладацької практики, що потребують застосування спеціальних фахових компетентностей, і запропонувати шляхи вирішення 4) Розробити особистий профіль викладача, який включає перелік базових і спеціальних компетентностей, а також план їх удосконалення.
3	Професійна компетентність науково-педагогічних працівників	1) Есе на тему: «Роль професійної компетентності НПП у формуванні конкурентоздатного випускника». 2) Створити модель професійного розвитку НПП, яка включає шляхи вдосконалення компетентностей (наприклад, через самоосвіту, тренінги, наукові дослідження). 3) Створити інфографіку, яка відображає структуру професійної компетентності НПП та способи її формування. 4) Проаналізувати професійні компетентності викладача, представлені у реальному навчальному курсі, та оцінити їх ефективність.
4	Психологія дорослого навчання	1) Вибрати одну або кілька теорій дорослого навчання (наприклад, андрагогіка, трансформаційне навчання, самонаправлене навчання) і написати аналітичний огляд, вказуючи на їх значення для практики навчання дорослих. 2) Створити інструмент для збору зворотного зв'язку від дорослих здобувачів про освітній процес. Інструмент може бути у формі анкети, електронного опитування чи інтерактивної дискусії. 3) Вибрати та проаналізувати бар'єри, з якими стикаються дорослі під час навчання, включаючи психологічні, фізичні, соціально-економічні та технологічні аспекти. Написати

		докладний звіт, що включає рекомендації щодо їх подолання. 4) Розробити та провести інтерактивний вебінар на обрану тему, який був би цікавим та зрозумілим для дорослої аудиторії. Включити у вебінар елементи інтерактивності, такі як опитування, дискусії та вправи, що залучають аудиторію.
5	Особливості педагогічної взаємодії з дорослими	1) Підготувати сценарій педагогічної взаємодії у складній груповій ситуації (конфлікт, низька мотивація тощо). 2) Есе на тему: «Роль педагога як фасилітатора у взаємодії з дорослими здобувачами освіти». 3) Провести опитування серед викладачів щодо викликів у педагогічній взаємодії з дорослими. 4) Розробити сценарій тренінгу для підвищення комунікативних навичок викладачів у роботі з дорослими. 5) Визначити основні бар'єри у педагогічній взаємодії з дорослими та шляхи їх подолання. 6) Розробити методичні рекомендації для викладачів щодо організації партнерської взаємодії в групах дорослих.
6	Методологічні засади педагогічної творчості	1) Обрати реальний випадок або ситуацію з практики, де були застосовані творчі педагогічні методи. Проаналізувати, що було ефективно, а що можна було б покращити. Оформити у вигляді кейс-стаді. 2) Вибрати два інструменти цифрової творчості, такі як програми для графічного дизайну або цифрові платформи для співпраці. Дослідити, як ці інструменти можуть бути використані в освітньому процесі для стимулювання творчості студентів. Підготувати звіт з детальним описом та прикладами застосування. 3) Створити план майстер-класу для здобувачів або колег, який зосереджений на розвитку творчих навичок через практичні завдання. Майстер-клас має включати вступ, основну частину з практичними вправами та заключну частину з рефлексією. 4) Зібрати портфоліо з власних або студентських творчих проєктів, які ви координували або оцінювали. Проаналізувати кожен проєкт, оцінюючи його інноваційний потенціал, вплив на навчання та можливості для покращення.
7	Використання сучасних технологій у навчанні дорослих	1) Вибрати три різні платформи для електронного навчання, які використовуються для освіти дорослих. Проаналізувати їхні функції, переваги та недоліки, а також способи їхнього використання в контексті навчання дорослих. 2) Створити концепцію мобільного додатку для навчання дорослих. Додаток повинен включати основні функції, такі як модулі навчання, тести для самоперевірки, інтерактивні завдання та інтеграцію з соціальними

		мережами. 3) Дослідити, як соціальні мережі можуть використовуватися для навчання дорослих. Оцінити потенціал платформ, таких як LinkedIn, Facebook або Twitter, для проведення навчальних курсів, майстер-класів, або для створення професійних спільнот.
8	Технології розвитку творчої особистості здобувачів освіти	1) Провести аналіз на тему, як цифрові інструменти впливають на творчий процес освітніх здобувачів. Розглянути як позитивні, так і можливі негативні аспекти. Результати представити у формі наукової статті або доповіді. 2) Розробити структуру та зміст інтерактивного онлайн-курсу, спрямованого на розвиток творчих навичок у здобувачів освіти через використання інноваційних технологій та медіа. Включити елементи гейміфікації, відео-уроки, форуми для обговорення та практичні завдання. 3) Розробити та провести воркшоп, який включає використання технологічних інструментів для стимулювання творчості. 4) Вибрати ряд цифрових медіа ресурсів, які застосовуються для навчання і творчості, і проаналізувати їх з точки зору доступності, ефективності та впливу на творче мислення. Результати аналізу представити у формі наукової роботи або презентації.

9. ПИТАННЯ ДО ТЕСТУВАННЯ

Загальні та фахові компетентності викладання дисциплін

1. Дайте визначення поняття «компетентність» та «компетенція».
2. Розкрийте сутність загальних компетентностей викладача вищої школи.
3. Які існують класифікації загальних компетентностей?
4. Охарактеризуйте комунікативні компетентності викладача.
5. Що таке інформаційно-аналітичні компетентності?
6. Яка роль організаційних компетентностей у педагогічній діяльності?
7. Визначте сутність світоглядної та громадянської компетентностей.
8. Яка роль методологічної компетентності у викладацькій діяльності?
9. Дайте характеристику базових фахових компетентностей викладача.
10. Що таке діагностична компетентність?
11. Розкрийте зміст професійно-соціальної взаємодії.
12. Які є методичні компетентності викладача?
13. Що таке рефлексивна компетентність?
14. Поясніть роль творчої компетентності у педагогічній діяльності.
15. Як професійна компетентність впливає на ефективність викладача?

Нормативно-правове підґрунтя освітньої діяльності викладача

16. Назвіть основні нормативні документи у сфері освіти України.

17. Які існують стандарти вищої освіти?
18. Що таке освітні програми?
19. Як скласти навчальний план відповідно до освітніх стандартів?
20. Що таке ліцензійні умови освітньої діяльності?
21. Які вимоги висуваються до науково-педагогічних працівників?
22. Що таке академічна доброчесність?
23. Як здійснюється ліцензування освітньої діяльності?
24. Яка роль кваліфікаційних вимог у професійній діяльності викладача?
25. Що таке силабус і яка його структура?
26. Як реалізується індивідуальна траєкторія навчання?
27. Які є типи освітніх програм?
28. Охарактеризуйте структуру навчального плану.
29. Що таке нормативні дисципліни?
30. Що таке вибіркові дисципліни?

Педагогічна творчість

31. Дайте визначення педагогічної творчості.
32. Які існують методологічні засади педагогічної творчості?
33. Назвіть фактори, що впливають на педагогічну творчість.
34. Що таке творча педагогічна діяльність?
35. Які рівні творчої педагогічної діяльності існують?
36. Що таке критерії творчої педагогічної діяльності?
37. Назвіть основні закони педагогіки творчості.
38. Які принципи творчості в освітньому процесі?
39. Які особливості розвитку творчої особистості викладача?
40. Як педагогічна творчість впливає на якість освітнього процесу?

Зарубіжний досвід у формуванні професійної компетентності

41. Як організована підготовка педагогів в Австрії?
42. Охарактеризуйте систему підготовки педагогів у Німеччині.
43. Які особливості професійної освіти у Франції?
44. Порівняйте системи підготовки педагогів в Україні та зарубіжних країнах.
45. Що таке інклюзивна освіта за кордоном?

Технології розвитку творчої особистості

46. Що таке обдарованість?
47. Як визначити обдаровану дитину?
48. Що передбачає концепція «виращування обдарованих дітей»?
49. Які види інтелекту існують?
50. Назвіть основні види обдарованості.
51. Які методи діагностики обдарованості використовуються в освіті?
52. Як організувати навчання дітей з ознаками обдарованості?
53. Які стратегії навчання обдарованих студентів використовуються у вищій освіті?
54. Що таке технології розвитку творчої особистості?
55. Як розвивати творчість у дорослих студентів?

Питання з педагогіки вищої школи та андрагогіки

56. Що таке андрагогіка?
57. Які особливості навчання дорослих?
58. Як організувати освітній процес у групах із дорослими студентами?
59. Які методи активного навчання підходять для дорослих?
60. Що таке фасилітація навчання?
61. Як враховувати індивідуальні потреби дорослих у навчальному процесі?

62. Що таке навчання протягом життя?

63. Як оцінити результативність навчання дорослих?

Теоретичні основи дисципліни

64. Які основні педагогічні концепції лежать в основі компетентнісного підходу?

65. Що таке інтеграція професійних компетентностей?

66. Які існують рівні професійної компетентності?

67. Як визначити мету навчальної дисципліни?

68. Що таке інтерактивні методи навчання?

69. Як використовувати технології змішаного навчання?

70. Яка роль педагогічного дослідження в підготовці викладача?

Практичні аспекти викладацької діяльності

71. Як планувати навчальні заняття?

72. Що таке структура навчального заняття?

73. Які вимоги до розробки навчальних програм?

74. Як проводити оцінювання навчальних досягнень студентів?

75. Які підходи до організації заліку існують?

76. Як викладач може використовувати зворотній зв'язок зі студентами?

Розвиток професійних якостей викладача

77. Як розвивати креативність у педагогічній діяльності?

78. Що таке емоційний інтелект і його роль у викладанні?

79. Як організувати роботу в команді?

80. Які методи самоосвіти викладача найбільш ефективні?

81. Як розвивати педагогічну рефлексію?

82. Що таке стресостійкість і як її розвивати?

Новітні тенденції у викладанні

83. Як застосовувати цифрові інструменти в освітньому процесі?

84. Що таке онлайн-освіта і як організувати дистанційні заняття?

85. Які перспективи впровадження VR і AR у навчальний процес?

86. Як використовувати штучний інтелект у викладанні?

87. Які етичні аспекти використання сучасних технологій у навчанні?

Оцінювання та самоконтроль

88. Які основні етапи поточного контролю знань студентів?

89. Як розробити тестові завдання?

90. Що таке компетентнісний підхід до оцінювання?

91. Як проводити моніторинг результатів навчання?

92. Які методи формативного оцінювання існують?

Узагальнюючі питання

93. Яка роль професійної компетентності у формуванні успішного викладача?

94. Як забезпечити високу якість освітнього процесу?

95. Що таке педагогічне лідерство?

96. Як сформувати довіру студентів до викладача?

97. Що таке мотивація викладача?

98. Як організувати інклюзивне навчання у вищій освіті?

99. Яка роль педагогічних цінностей у професійній діяльності?

100. Як удосконалювати професійну компетентність викладача?

10. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни «Формування професійної компетентності майбутніх педагогів» використовується комплекс методів навчання, що забезпечують як теоретичне засвоєння матеріалу, так і формування практичних навичок.

Методи організації навчально-пізнавальної діяльності:

Словесні методи включають лекції (традиційні, проблемні, інтерактивні, лекції-прес-конференції), пояснення, розповіді, дискусії, бесіди, інструктажі.

Наочні методи використовують демонстрації (таблиць, слайдів, відео), ілюстрації, спостереження.

Практичні методи: охоплюють вправи, лабораторні роботи, практичні заняття, ділові ігри, проєкту діяльність.

Індуктивні методи: перехід від окремих фактів до загальних положень.

Дедуктивні методи: перехід від загальних положень до конкретних прикладів.

Аналітичні та синтетичні методи: розкладання проблеми на складові частини або узагальнення та систематизація знань.

Репродуктивні методи: виконання завдань за зразком.

Евристичні методи: постановка проблеми з подальшим обговоренням.

Дослідницькі методи: самостійне вивчення та аналіз проблеми.

Індивідуальна, групова, та фронтальна робота.

Методи стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

Використання цікавих аналогій, створення проблемних ситуацій, навчальні дискусії для стимуляції інтересу.

Застосування кейс-методів, пошук практичної цінності знань, мотиваційні бесіди для підвищення мотивації.

Інноваційні методи навчання:

Інтерактивні методи: робота в малих групах, рольові ігри, дебати.

Технологічні методи: використання мультимедійних презентацій, онлайн-платформ, віртуальних симуляцій.

Проєктні методи: розробка та презентація власних проєктів.

Ігрові методи: гейміфікація навчання, ділові ігри.

Методи організації самостійної роботи: робота з підручниками та іншими джерелами інформації, виконання індивідуальних завдань, складання конспектів, робота з кейсами, аналіз практичних ситуацій.

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення здобувачів оцінюються на основі Положення про екзамени та заліки у Навчально-науковому інституті менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту та психології» (http://umo.edu.ua/images/content/institutes/imp/docum/polog3/26Положення%20про%20іспити%20та%20заліки_n2_1.pdf).

Поточний контроль здійснюється упродовж семестру під час проведення лекційних, семінарських занять, виконання самостійної роботи (міжсесійного періоду) та оцінюється сумою набраних балів за всіма темами. Контроль академічної успішності охоплює поточну успішність з урахуванням якості виконання індивідуальних творчих завдань, а також передбачає підсумкові показники якості письмових відповідей здобувачів на питання підсумкового тесту.

У процесі оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти застосовуються такі методи: методи усного контролю: індивідуальне опитування; методи письмового контролю: тестування; підсумкове письмове тестування.

Формою підсумкового контролю є залік.

Загальна (остаточна) кількість балів вираховується сумарно: бали поточного контролю – 100 балів.

Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувачів вищої освіти при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контрольів з навчальної дисципліни «Формування професійної компетентності майбутніх педагогів», є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення у процесі розв'язання практичних завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Під час усних відповідей оцінюється рівень теоретичних знань через розуміння базових концепцій професійної компетентності, методів педагогічної взаємодії, основ психології навчання, засобів стимулювання та мотивації. Практичні навички демонструються через здатність планувати та проводити навчальні сесії, ефективно використовувати різноманітні педагогічні технології та методи, адаптувати навчання до потреб різних здобувачів. Аналітичні компетенції визначаються вмінням критично аналізувати освітні процеси, розробляти методики оцінювання та керувати освітніми проєктами. У виконанні письмових завдань враховується повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладу матеріалу, науковість і системність подання інформації. Оцінюється здатність до систематизації знань, формулювання висновків, а також творчий і інноваційний підхід до виконання завдань.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі. Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати виконання індивідуальних завдань студентів) проводиться у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа за критеріями: 0% – завдання не виконано; 40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру; 60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці; 80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо); 100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всівиди навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	добре
68-74	D	задовільно
60-67	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного

		складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Схема нарахування балів

Відвідування лекцій – 1 бал за 1 лекційне заняття (1*4=4 бали)

Активність здобувача освіти на практичних заняттях – 6 балів за одне семінарське заняття (8*3=24 бали)

Виконання індивідуальних завдань (по 1 завданню на вибір з кожної теми) – 6 балів за 1 індивідуальне завдання (6*7=42 бали)

Тестування – 30 балів

Поточний контроль														Всього	
Тема 1		Тема 2		Тема 3		Тема 4		Тема 5		Тема 6		Тема 7		Тестування	100
Л	ІЗ	Л	ІЗ	С	ІЗ	Л	ІЗ	Л	ІЗ	С	ІЗ	С	ІЗ	30	
1	6	1	6	8	6	1	6	1	6	8	6	8	6		

Л – відвідування лекцій

С – активність здобувача освіти на семінарському занятті

ІЗ – виконання індивідуального завдання

Умови відпрацювання пропущених занять

Відпрацювання всіх пропущених занять є умовою допуску до іспиту. Заняття мають бути відпрацьовані заздалегідь, у день іспиту відпрацьовувати пропущені заняття не можна.

Способи відпрацювання занять (один варіант на Ваш вибір):

1. Розробити презентацію на 15-20 слайдів з теми пропущеного заняття; додати до презентації окремим файлом супровідний текст до слайдів зі списком літератури.

2. На основі опрацьованого матеріалу теми пропущеного заняття сформулювати 20 тестових питань різних видів (тести на встановлення відповідності (4 шт.), на виключення зайвого (4 шт.), на визначення понять (4 шт.), на встановлення аналогії (4 шт.), а також питання з відкритою відповіддю (4 шт.)).

3. Виконати додаткове індивідуальне завдання в гугл-класі.

4. Можливості для неформальної освіти: отримання сертифікату за курс (1 на вибір):

[Портал Дія.Цифрова освіта](https://osvita.diia.gov.ua)
<https://osvita.diia.gov.ua>; [Освітній Хаб](https://eduhub.in.ua) - [EduHub.in.ua](https://eduhub.in.ua)
<https://eduhub.in.ua> (курси «Емоційний інтелект», «Персональна ефективність»); <https://knp-education.kyivcity.gov.ua/projects/17481> (Онлайн курс «Технології діджиталізації сучасної освіти»).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Алексєєва, А. В. (2022). Феномен професійної успішності особистості: психологічний вимір. *Габітус*, (38), 136–141.
2. Алексєєва, С. (2014). Наукові теорії розвитку професійної кар'єри в сучасних концепціях професійної педагогіки. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, (38), 10-104. Взято з <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/2932>
3. Аніщенко, О., Баніт, О., & Калюжна, Т. (2021). Андрагогічна компетентність педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих: сутнісний аспект. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 20(2), 63-72. [https://doi.org/10.35387/od.2\(20\).2021.63-72](https://doi.org/10.35387/od.2(20).2021.63-72)
4. Аніщенко, О. В. (2020). До питання про стан і перспективи підготовки андрагогів в Україні. *Історико-педагогічні студії: Науковий часопис. Гол. ред. Н.М. Дем'яненко*, (13-14), 12-16.
5. Грицай, С. М., Кириченко, О. М., Білокур, Я. Ю., & Борисова, О. В. (2017). Анотований каталог публікацій з проблем особистісно-професійної компетентності педагога. Суми: НВВ КЗ СОІППО.
6. Бакаленко, О. А. (2018). Психологічна компетентність як ключова компетентність сучасного фахівця. *Вісник ХНУ ім. В. Н. Каразіна*, (58), 132–138.
7. Бельке І, Вдовенко І. (2018) Формування інклюзивної компетентності вчителя. *Конференція «Психологічний супровід учасників освітнього процесу в умовах інклюзивної освіти»*. URL: <http://dpsz2018.blogspot.com/2018/11/blog-post25.html>
8. Биков, В. Ю., & Буров, О. Ю. (2020). Цифрове навчальне середовище: нові технології та вимоги до здобувачів знань. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, (55), 30–39. Взято з <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/601>
9. Бикова, М. (2016). Комунікативні аспекти самовизначення креативної особистості. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, (5), 260-267. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2016_5_35
10. Будянський, Д. В. (2017). Напрямки використання здобутків риторики в процесі розвитку риторичної культури викладача вищого навчального закладу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, (1), 38-41. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2017_1_10
11. Варнавська І.В. (2022). Використання інтерактивних освітніх технологій як аспект підвищення професійної компетенції студентів. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)* № 2(7). С. 187-200.
12. Василюк, Т., Лисоконь, І., Размолодчикова, І., & Шимко, І. (2022). Формування професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів в умовах євроінтеграції освіти. *У Концептуально-технологічна модель підготовки майбутніх фахівців соціально-педагогічної сфери: монографія* (с. 51–90). Кривий Ріг: КДПУ.
13. Diachuk, O. (2022). Rozvytok tsyfrovoi kompetentnosti vykladachiv spetsialnykh dystsyplin v umovakh tsyfrovizatsii osvity [Development of digital competence of teachers of special disciplines in conditions of digitization of education]. *Professional pedagogy*. Vol. 1 (24). pp. 223–233. [in Ukrainian].

14. Корінна, Г. О. (2017). Формування професійної компетентності майбутніх педагогів в умовах закладів вищої освіти. *Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки»*, (17–18), 100–106.
15. Лазарєв, М. О. (2016). Педагогічна творчість: навчальний посібник для студентів, магістрів, аспірантів педагогічного університету (2-е вид., доп. і перероб.). Суми: ФОП Цьома С. П.
16. Лук'янова, Л. Б. (2021). Андрагогіка. *Енциклопедія освіти* / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В. Г. Кремень]. (2-ге вид., доп. і перероб.). Київ: Юрінком Інтер, 38–39.
17. Лутаєнко, О. М. (2021). Формування професійної компетентності майбутніх учителів в умовах сучасної освіти: теоретичні аспекти. Взято з http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/2304/1/O_Lutayenko_GI.pdf
18. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. (2021). Вип. 2 (20). *Adult Education: Theory, Experience, Prospects*, 2(20).
19. Паламар, С. (2018). Компетентнісний підхід як методологічний орієнтир модернізації сучасної освіти. *Освітологічний дискурс*, (1–2), 267–278.
20. Пінчук, О. П., & Лупаренко, Л. А. (2022). Дидактичний потенціал використання цифрового контенту з доповненою реальністю. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*, (63), 39–52. Взято з <https://vspu.net/sit/index.php/sit/issue/view/189/186>
21. Потапчук, О. І. (2018). Організація самостійного навчання в процесі формування професійної компетентності майбутніх фахівців професійної освіти. *Нові технології навчання: збірник наукових праць*, ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», (91), 234–241. Retrieved from <https://drive.google.com/file/d/1TCoQEgt13CZNViHyhVsBSyMTSndkVqvU/view>
22. Potapchuk, O. (2018). Application of web-technologies in the educational process of higher educational institutions of Ukraine. *Journal of Education, Health and Sport*, 8(2), 235–242. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1175249>
23. Розвиток особистісно-професійної компетентності педагогічних працівників в умовах післядипломної освіти. (2018). Колективна монографія / За заг. ред. О. В. Зосименко, Г. Л. Єфремової. Суми: ФОП Цьома С. П.
24. Успенська, В. М. (Ред.). (2017). Розвиток особистісно-професійної компетентності педагогів для реалізації проблеми "навчальний заклад – територія здоров'я": матеріали І обласної науково-педагогічної конференції (29 листопада 2017 р., м. Суми). Суми: ФОП Цьома С. П.
25. Тимошко, Г. М. (2021). Формування фахової компетентності майбутніх педагогів професійного навчання в умовах дуальної освіти засобами комп'ютерно орієнтованих технологій. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 85(5). Взято з <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/4446/1897>
26. Формування професійної компетентності вчителя у процесі евристичного діалогу: теоретичний аспект. (2022). *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 116–123. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2022-63-116-123>
27. Хлебнікова, Т. М. (2020). Самоосвіта як засіб розвитку професійної компетентності педагога. *Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: Педагогіка: електронне наукове фахове видання*, Українська інженерно-педагогічна академія, (8(15)). Харків.
28. Штонда, А. Г. (2019). Здоров'язбережувальна компетентність педагога: необхідність та змістова спрямованість у професійній підготовці. *Сучасні тенденції та перспективи гармонійного розвитку учнівської та студентської молоді в умовах ступеневої освіти: матеріали X Міжнар. наук.-практ. онлайн Internet- конф.*, (сс. 109-111) (Shtonda, A.G. (2019). Health-preserving competence of a teacher: necessity and semantic orientation in professional training.

Modern tendencies and prospects of harmonious development of pupils and students in the conditions of higher education: materials X International. scientific-practical Online Internet Conference, (pp. 109-111)).

Допоміжна

1. Жванія, О. (2020). Професійна компетентність педагога в освітньому процесі. Матеріали конференцій МЦНД, 79-81. <https://doi.org/10.36074/10.04.2020.v3.14>
2. Потапчук О. І., Луцик І. Б. (2020). Особливості професійної компетентності педагога як умова ефективності підготовки майбутніх фахівців професійної освіти. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. № 76'2020 DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.76.27>
3. Професійна компетентність педагога в умовах оновлення змісту освіти та вимог ринку праці (з акцентом на особливості воєнного часу): Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції. (2023). Вінниця: ВСП «ВТЕФК ДТЕУ», ТОВ «Вінницька міська друкарня».
4. Сухомлинський, В.О. (2021). Школа – світоч розуму: [зб. фрагментів з творів] (Л. Огнєва, упоряд.). Київ: Альянт, 2021.
5. Христов, Х., Йончев, Е., & Цветков, В. (2022). Педагогічне моделювання з використанням об'єктів електронного навчання. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 89(3). Взято з <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/118>
6. Цісарук, В. Ю., & Цісарук, І. В. (2021). Проблема формування професійної компетентності майбутнього вчителя в педагогічній теорії та практиці. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*, (83), 188–191.
7. Цифрова компетентність сучасного вчителя. Електронний ресурс. URL: <https://maubzp.com/tsyfrova-hramotnist-abo-tsyfrova/>
8. Miloradova, N.E. & Shevchenko, V.V. (2020). Kompetentnisnyy pidkhid yak metodolohichna osnova doslidzhennya profesinyoyi kompetentnosti osobystosti [Competency approach as a methodological basis for the study of the professional competence of an individual]. *Habitus. Social Psychology. Legal psychology*. Vol. 16, pp. 233–237. [in Ukrainian].
9. Palshkova, I.O. (2018). Formuvannya profesinyoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv v umovakh suchasnoyi vyshchoyi shkoly [Formation of professional competence of future primary school teachers in the conditions of a modern higher school]. *Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushinsky*. Odesa: PNPU named after K.D. Ushinsky. Vol. 1, pp. 113–118. [in Ukrainian].
10. Jakimiuk, B. (2019). Profesjonalizacja nauczycieli doroslych. *Edukacja zawodowa i ustawiczna*, 4, 187-203. URL: http://www.aps.edu.pl/media/3404584/31_eziu_4-2019_b_jakimiuk.pdf